

„...Зар се ми смемо надати да ће нам просвећена Европа дати помоћ... Зар је њој стало до неколико милиона Срба... Отресимо се старог немара, растресимо ланце нехата, приберимо се...“

Надежда Петровић је једна од најзначајних српских сликарки са почетка двадесетог века. Ликовни критичари за њен стваралачки рад кажу:

„Иако је тематски остала верна националном, стилски се потпуно окренула савременим токовима европске уметности. У односу на остале наше уметнике ишла је знатно испред свог времена - сигурно да је и то један од разлога што од својих савременика није била добро схваћена, а у једној традиционално патријархалној српској средини.“

Међутим Надежда Петровић поред тога што је српском народу оставила својеврсни културолошки допринос оставила је и пример храбрости и хуманости жена у Србији током Балканских ратова и Првог светског рата.

Надежда Петровић рођена је у Чачку 12. Октобра 1873 године од оца Димитрија Петровића и мајке Милеве, сестричине Светозара Милетића. Са породицом се 1884. године преселила у Београд. Вишу женску школу завршила је у Београду 1891. године. Следеће, 1892. године, полаже испит за наставницу цртања у средњим школама и постаје ученица у атељеу Ђорђа Крстића. 1896/97. године похађа школу код Кирила Кутљика. Од 1898. године почиње школовање у Минхену у атељеу Словенца Антона Ажбеа. Надежда се враћа у Београд 1903 године, како би помогла својој породици, јер је њен отац Мита Петровић изненада пензионисан указом краља Александра Обреновића, који је био бесан што је Мита, познавалац српске историје, одбио да напише биографију краљице Драге у којој би наводно доказао њено племићко порекло. У исто време, Надежда је политички активна, она реагује на промене у друштву, на Илинденски устанак у Крушеву, ратоборно позивајући да се устаницима пошаље оружје из Србије. Покушава да организује културну јавност, а затим уз помоћ Бранислава Нушића оснива и Коло српских сестара. Као секретар Друштва, Надежда креће у војну мисију српске владе у посету згариштима на југу, све до Кичева. По повратку у Београд, Надежда се низом родољубивих чланака залаже за помоћ људима у угроженим крајевима, али без већег успеха код владе и оних који помоћ могу да пруже.

1910. године Надежда одлази у Париз, где борави у атељеу Ивана Мештровића. То је период упознавања са авангардним уметничким токовима, са уметницима попут Матиса и Пикаса. Надежда упознаје и Родена, а славни вајар у њеном атељеу одабира радове које ће представити на Јесењем салону. Под утиском свега виђеног и њено сликарство се мења, а њена дела показују пуну сликарску зрелост.

Надеждин боравак у Паризу прекинут је априла 1911. године телеграмом који је обавестио да је отац на самрти. Нешто после очеве смрти, Петровићи губе и мајку за коју је Надежда посебно била везана, губитак и другог родитеља донео јој је додатни душевни бол, али и нови полет да помогне унесрећенима.

Надежда Петровић се у током Балканских ратова ангажује у Војној болници, где је радила добровољно као болничарка, Надежда је прележала тифус и колеру. Истовремено, одликована је за ревностан и пожртвован рад. Године 1913., после кратког предаха, поново се придружила српским војницима, борцима у Другом балканском рату. Ни у тако тешким условима није престајала да слика, па су иза сурових војних похода остајале слике неописиве лепоте и високе уметничке вредности. И поред тога је, као једина болничарка, помагала рањенима и болеснима, негујући осамдесеторицу тифусара. По завршетку Другог балканског рата одликована је Орденом за храброст и Орденом Црвеног крста.

Вест да је Аустро-Угарска 1914. године објавила рат Србији затекла је Надежду у Италији. Сликарка Надежда Петровић се, 1914. године, из Венеције јавља Врховној команди и тражи ратни распоред. Не чекајући на одговор, долази и прикључује се пољској болници Дунавске дивизије првог позива, с којом учествује у борбама на Мачковом камену.

О својим и патњама рањеника писала је у писму 11. септембра 1914, упућеном са фронта породици у Крагујевцу:

"... Ми смо овде имали за првих шест дана натчовечанске маршеве из Срема чак на Јагодњу планину, а овде четири дана такав надолазак рањеника (око 4.000) да ми се крв у мозгу поче усиривати. Борбе су биле ужасне и очајне с наше стране, а очајни отпор Аустријанаца доводио је наше до беснила... Ја мишљах полудећу од јада и чуда. Имала

Сликарка великог срца

аутор: Милан Богојевић
среда, 02 март 2016 08:24

сам кризу нервну тако да када су нам донели двадесет официра тешко рањених и ја их сместила у великом шатору, бејаш скамењена. А када отпочех да их појим чајем, њихов јаук раздружи ми срце, па падох поред једног од њих на колена са чашом чаја у тежњи да га напојим..."

Наредне 1915. године Надежда је оболела од пегавог тифуса који је похађао српску војску, колико и непријатељ. Надежда је преболела, али јој је остало болесно лево плућно крило. Слаба, исцрпљена, одмара се код породице у Скопљу. Сви је моле да се не враћа на фронт. Она је непоколебљива. Потребна је рањеницима и ту нема приговора!

По сопственој жељи поново је у пољској болници код Ваљева, враћа се сада још ближе фронту.

Од јутра до сутра је у покрету, око рањеника, над коритима са врелим цеђем у којима покушава да се избори са вашима. Руке су јој израђављене, тело сломљено, али не и дух. То су већ последњи дани живота Надежде Петровић, и о њима пише Добрица Ћосић у свом роману "Време смрти":

"А знаш ли ти, дете моје, да сам ја на бојишту, на Мачковом камену, у раскиданом грудном кошу, гледала живо срце. Како се трза и стреса крв са себе... Гледам, не могу очи да одвојим од његовог дрхтања, и слушам како јечи... Лепо чујем - срце јечи. Била је тишина на дно потока - зажмури. - И сада га чујем. То је сељаково срце. Тај храстов чвор. Ту грудву смонице. Црни облутак... Патња и неуништивост. Не бих га сликала црвеном - отвара очи и показује јој руком: Погледај на ћилиму ту врину у зеленом... Тим би га бојама сликала..."

Пре него што је заувек склопила очи, обилазећи ваљевску болницу, велики војвода Живојин Мишић скинуо је са својих груди медаљу за храброст и окачио је о Надеждину блузу.

Трећег априла 1915. године Надежда Петровић је преминула.

Сликарка великог срца

аутор: Милан Богојевић
среда, 02 март 2016 08:24

„Српске новине“ су тим поводом објавиле следеће:

„У недељу је, после кратког боловања, умрла Надежда Петровићева, наставница Више женске школе, која је као добровољна болничарка радила у Првој резервној болници у Ваљеву. Покојница је са великим пожртвовањем обављала болничарску дужност за време сва три рата на бојном пољу у пољским болницама и дивизијским заводштима. У бугарском рату прележала је трбушни тифус у Скопљу. Као академска сликарка узела је живог учешћа у југословенском покрету и приређивању југословенских изложба и конгреса у Београду, Софији и Загребу. Она је била одушевљена Српкиња и једна од оснивачица Кола Србских Сестара. Слава јој!“

Ослушкујући околину са пуним правом смем да кажем да је Надежда Петровић још једна од заборављених српских хероина. Њен лик се данас у Србији препознаје углавном по новчаници од 200 динара док је њено име и биографија нажалост већини напознаница...

Фридрих Ниче је рекао:

“Будућност припада онима који се најдаље и најдуже сећају прошлости „

Чему ми да се надамо који тако лако заборављамо своје хероје и своју прошлост...